

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AYRIMCILIKLA MÜCADELENİN İZLENMESİ İÇİN VERİ TOPLAMA KILAVUZU (CEDAW VE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ)

Avrupa Birliği Tarafından
Finanse Edilmektedir.

Ankara 2020

“KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AYRIMCILIKLA MÜCADELENİN İZLENMESİ İÇİN VERİ TOPLAMA KILAVUZU (CEDAW VE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ)”

Kıtabı Yayına Hazırlayanlar:

Ayşen Karakulak, Ebru Hanbay Çakır

Kıtabı Hazırlayan:

Zehra Tosun

Editör

Av. Sema Kendirci Uğurman

Proje Ekibi

Ayşen Karakulak
Ebru Hanbay Çakır
Nilgün Karacaoğlu

Türk Kadınlar Birliği

Tunus Caddesi Çim Apt. No:81/2 Kavaklıdere/Ankara

Telefon: 0.312 467 17 70

Faks: 0.312 467 93 05

E-posta: turkkadinlاربirliligim@gmail.com

www.turkkadinlاربirligi.org

Bu yayının tüm kullanım hakları Türk Kadınlar Birliğine aittir. Türk Kadınlar Birliğinin izni olmadan, kısmen de olsa, fotokopi vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz, kaynak kullanılarak yararlanılabılır.”

Basım Yeri:

Karınca Ajans

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 56/1 Kızılay / Ankara

Telefon: 0312 431 54 83

E-posta: info@karincaajans.net

www.karincaajans.net

İçindekiler

1.	KILAVUZUN AMACI VE KAPSAMI	7
1.1.	Veri toplama.....	8
2.	VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	10
2.1.	Ekip kurulması	10
2.2.	Vizyon ve misyonun gözden geçirilmesi	11
2.3.	Uluslararası norm ve standartların incelenmesi.....	12
2.4.	Temel sorun alanlarını tanımlanması, önceliklendirilmesi ve izleme konusunun belirlenmesi	14
2.5.	Göstergelerin belirlenmesi.....	15
2.6.	Veri toplama yönteminin ve veri kaynaklarının belirlenmesi...	15
2.7.	Hazırlık	17
2.8.	Veri toplama.....	17
2.9.	Verilerin analizi, değerlendirilmesi ve raporlanması.....	18
3.	VERİ TOPLAMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR	21
4.	VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ	21
4.1.	Masabaşı araştırması.....	21
4.2.	Mevzuat tarama	22
4.3.	Kurum ziyaretleri ve yüzyüze görüşmeler.....	24
4.4.	Bilgi edinme başvurusu	25
4.5.	Medya izleme	26
4.6.	Sosyal medya hesaplarının takibi ve web sitelerinin incelenmesi ...	27
4.7.	Yasama faaliyetlerinin incelenmesi	28
4.8.	Saha çalışmaları	29
4.9.	Dava izleme.....	30
5.	VERİLERİN ANALİZİ VE RAPORLANMASI	31
	EKLER.....	33

Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) ve Kadınlara Yönelik şiddet ve Ev İçi şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) Yaygınlaştırılması Projesi kapsamında sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir”

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
CEİD	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ETKİNİZ	Uluslararası İnsan Hakları Çerçevesine Uyumun İzlenmesi için Etkiniz AB Programı
GREVIO	Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu
İHOP	İnsan Hakları Ortak Platformu
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ	Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
(BM)OHCHR	(Birleşmiş Milletler) İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Bürosu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKB	Türk Kadınlar Birliği
TOHAD	Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği
TÜKD	Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği
STK	Sivil Toplum Kuruluşu

1. KILAVUZUN AMACI VE KAPSAMI

Kadınların insan hakları, evrensel insan haklarının devredilemez, ayrılmaz ve bölünmez bir parçasıdır. Kadınların ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde siyasi, sivil, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama tam ve eşit katılımları ve cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması uluslararası toplumun öncelikli hedeflerinden biri olsa da¹ dünyada, kadınların insan hakları yaşam döngüleri boyunca yaygın bir biçimde ihlal edilmekte, kadınların insan haklarının gerçekleştirilmesi öncelikli bir konu olarak ele alınmamaktadır.²

İnsan haklarına saygı göstermek, korumak ve gerçekleşmesini sağlamak devletlerin yükümlülüğüdür. Devletler, insan haklarının gerçekleştirilmesini sağlamak için uygun mevzuat, politikalar ve programlar benimsenmesi de dahil olmak üzere pozitif önlemler almalıdır. 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Evrensel İnsan Hakları Beyanamesi'nin kabul edilmesinden bu yana uluslararası insan hakları normatif çerçevesi önemli ölçüde gelişmiştir. Kadınların Anayasası olarak kabul edilen Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) bunlardan biridir. 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin bu Sözleşmeye (CEDAW) taraf olan devletler, Sözleşmeyi kabul ederek, kadınlara karşı her türden ayrımcılığı sona erdirmek için aşağıdakiler dahil bir dizi önlem almayı taahhüt ederler. Bunlar: kadın erkek eşitliği ilkesini hukuk sistemlerine dahil etmek, tüm ayrımcı yasaları kaldırmak ve kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayan uygun yasaları kabul etmek; kadınların ayrımcılığa karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlamak için mahkemeler ve diğer kamu kurumları kurmak; kişi, kuruluş veya işletmeler tarafından kadınlara karşı her türlü ayrımcılık eyleminin ortadan kaldırılmasını sağlamaktır.³

¹ Dünya İnsan Hakları Konferansı Viyana Deklarasyonu (1993) <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/vienna.aspx>

² <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/Pages/WomenAndGenderEquality.aspx>

³ <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), ciddi bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddeti kapsamlı şekilde ele alan bir uluslararası anlaşmadır. Sözleşme, şiddete sıfır tolerans gösterilmesini hedeflemektedir ve Avrupa ile onun sınırlarını da aşan geniş bir alanda daha güvenli yaşanabilmesini sağlama yolunda önemli bir adımdır. Şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve şiddet uygulayanların adalete teslim edilmesi, bu sözleşmenin temel taşlarını oluşturmaktadır. Ayrıca, toplumun her ferdi, özellikle de erkekleri ve erkek çocuklarını, tutumlarını değiştirmeye davet ederek, bireylerin vicdanlarını ve düşüncelerini değiştirmeyi amaçlamaktadır. Esas itibarıyla, erkeklerle kadınlar arasında daha fazla eşitlik sağlamaya yönelik çağrının yeniden yapılmasıdır; zira, kadınlara yönelik şiddetin kökleri, toplumda erkek ve kadın arasındaki eşitsizliğe dayanmakta ve bir hoşgörü ve inkâr kültürünün sonucu olarak sürdürülmektedir.⁴

Bu kılavuz, kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddetin ortadan kaldırılması amacıyla Türk Kadınlar Birliği tarafından Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği ortaklığında yürütülen “CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi’nin Yaygınlaştırılması” AB projesi kapsamında hazırlanmıştır. Kılavuz, Proje kapsamında yerel düzeyde gerçekleştirilecek kadının insan haklarının izlenmesi çalışmaları için gerekli pratik bilgileri aktarmak üzere hazırlanmıştır. Kılavuzun hedef grubu kadın örgütleri, baroların kadın hakları merkezleri, üniversitelerin kadın çalışmaları merkezleri ve meslek örgütleridir.⁵

1.1. Veri toplama

Veri toplama, bir konuda değerlendirme yapabilmek için gerekli olan bilgilerin elde edilmesidir. İstanbul Sözleşmesi’nin 11. Maddesine göre devletler her türlü şiddet olayıyla ilgili istatistiksel veriyi düzenli aralıklarla toplamalı, Sözleşme kapsamında kalan her türlü şiddet olayının kökünde yatan neden-

⁴ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan İstanbul Sözleşmesi Broşürünün tamamına erişmek için: <https://rm.coe.int/istanbul-sozlesmesi-brosuru-tr/16809e40c9>

⁵ Kılavuzda “kuruluş” ifadesi sivil toplum örgütleri ile birlikte projenin hedef grubu olan baroları, üniversiteleri, meslek örgütlerini de ifade etmek için kullanılmıştır.

ler ve bunların etkileri, şiddet olayları, ceza oranlarının yanı sıra, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tedbirlerin etkililiğini incelemek üzere, bu olaylarla ilgili araştırmaları desteklemeli ve toplanan bilgilerin kamuoyunun erişimine açık olmasını sağlamalıdır.

Veri toplama, izlemenin temel bileşenlerinden biridir. Bu nedenle veri toplamaya geçmeden önce izlemeye ilişkin temel kavramlarını hatırlayalım.⁶ İnsan hakları izleme; insan hakları sorunlarını ele almak için bilginin aktif olarak toplanması, doğrulanması ve derhal kullanılmasını açıklayan geniş bir terimdir. İzleme, belirli bir durum ya da olayla ilgili olarak neyin yanlış, olduğunu belirlemek ve bunların düzeltilmesi için alınması gereken önlemleri tanımlamak amacıyla yürütülen bir faaliyettir. İzleme, ayrıca, bir durumun iyileştirilmesi için alınan önlemlerin işe yarayıp yaramadığını tespit amacıyla da yürütülür.⁷

Tüm dünyada kadınların haklarına ve kazanımlarına yönelik tehdit ve saldırıların artması, kadınların karar süreçlerinin ve mekanizmalarının dışında bırakılması ve devletlerin sınırlı veri paylaşımı, izlemeyi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına şiddet alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin savunuculuk çalışmaları içinde önemli bir yere taşımıştır.

İzleme, belli göstergeler çerçevesinde yapılır. Göstergeler; uluslararası anlaşmalar ve bunların getirdiği sorumluluklar çerçevesinde tanınmış olan normlara ve standartlara dayalı bir sorumluluğun amacına uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini gösterir. İlgili konu ve alanda, uygulamanın geçerliliğini ve verimliliğini belirten, karşılaştırılabilir, değişimi gösterecek bilgi toplama araçlarıdır.

Göstergeler nicel veya nitel olabilir. Nicel göstergeler sayısal verileri ifade ederken, nitel göstergeler nitelikleri, anlatıları, kategorik verileri ifade eder. Örneğin bir eğitime katılan kadın ve erkek sayısı, eğitimin süresi nicel verilerdir. Eğitimin içeriği, katılımcıların eğitime ilişkin yorumları ise nitel verilere örnektir.

⁶ İzleme konusunda daha detaylı bilgi almak için proje kapsamında hazırlanmış olan kitap içinde L. Yıldız Tokman tarafından hazırlanmış olan izleme bölümünü inceleyiniz.

⁷ <http://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2009/04/izlemenedir.pdf>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), insan haklarını güvence altına alma ve koruma çabalarının sonuçlarını veya etkisini ölçmek amacıyla insan hakları göstergelerinin tasarımı için kapsamlı bir rehber geliştirmiştir. Buna göre üç tür insan hakları göstergesi vardır:

- Devletlerin insan haklarına olan bağlılığını ölçmek için **yapısal göstergeler**, örneğin, uluslararası anlaşmaların ulusal yasa ve politikaların kabul edilmesinde yansıtılmasıdır. 6284 Sayılı Kanun'un İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gibi.
- Devletlerin insan hakları taahhütlerini sonuçlara dönüştürme çabalarını ölçen **süreç göstergeleridir**. Örneğin bütçe tahsisleri, kadın sığınaklarının açılması, kamu personelinin kadına yönelik şiddet konusunda eğitilmesi gibi.
- Nüfusun insan haklarından yararlanmasına ilişkin devletlerin taahhütlerinin ve çabalarının fiili sonuçlarını veya etkisini ölçen **sonuç göstergeleridir**. Kız çocukların okullaşma oranı, şiddet gören kişilerin bir kuruma başvurma oranı gibi.

2. VERİ TOPLAMA ADIMLARI

İzlemenin amacına uygun ve etkin biçimde gerçekleştirilebilmesi için izleme yapacak kuruluşun tüm aşamaları planlaması gerekir. Planlama; ekibin kurulması, misyon ve vizyonun gözden geçirilmesi, uluslararası norm ve standartların incelenmesi, temel sorunların tespiti ve önceliklendirilmesi, göstergelerin tanımlanması, veri toplama yöntemlerinin ve kaynakların belirlenmesi, kullanılacak araçların hazırlanması, veri toplama, analiz ve raporlama süreçlerini içerir. Planlama süreci kuruluşun izleme konusundaki deneyimine bağlı olarak farklılaşabilir.

2.1. İzleme ekibinin kurulması

İzleme, zaman ve emek isteyen bir çalışmadır. İzleme çalışmasının bir ekip tarafından yürütülmesi bu nedenle son derece önemlidir. İzleme ekibi çalışmayı planlar, koordine eder, uygular, üye ve gönüllülerin sürece katılımlarını sağlar. Ekip kuruluşu tanıyan, mümkünse izleme konusuna hâkim,

çalışmaya zaman ayırabilecek, istekli kişilerden oluşmalıdır. İzleme ekibinin kurulması çalışmanın sivil toplum örgütü tarafından katılımcı biçimde yürütülmesi ve kesintiye uğramaması bakımından da gereklidir. İzleme süreci şekillendikçe ihtiyaç doğrultusunda bu ekip genişletilebilir.

2.2. Vizyon ve misyonun gözden geçirilmesi

Bir sivil toplum örgütünün diğer çalışmaları gibi izleme çalışması da vizyona ve misyonuna hizmet etmeli, ilke ve değerleri ile örtüşmelidir. İzleme, bir sivil toplum örgütünün faaliyet gösterdiği alanda yaratmak istediği dönüşümü gerçekleştirmek için kullanabileceği bir savunuculuk aracıdır. Bu nedenle, öncelikle savunuculuğunu yaptığımız alanda yaratmak istediğimiz dönüşümün ne olduğunu (vizyon) ve bu dönüşüm sürecinde örgütünüze nasıl bir rol biçtiğimizi (misyon) tanımlamanız gerekir. Vizyonumuzu, ulaşmak istediğimiz bir adres olarak düşünerseniz misyonumuz bu adrese gitmek için seçtiğimiz yol ve izleme de bu yolda bizi hedefimize ulaştıracak araçlardan biridir. Vizyon “hayal ettiğimiz şey nedir” sorusuna vereceğimiz yanıt iken misyon nasıl, ne, kime sorularının yanıtıdır. Vizyon ve misyon, örgütün üye ve gönüllülerinin katılımı ve konsensüsü ile tanımlanmalıdır. Vizyonun ve misyonun kısa ve net olması tavsiye edilir. İlke ve değerler ise bir örgütün neyi yapip neyi yapmayacağı, neyi nasıl yapacağı konusunda sivil toplum örgütüne yol gösterir. İzleme, genel ilkelerin yanı sıra sivil toplum örgütünün ilke ve değerleriyle de çelişmeyecek biçimde planlanmalı ve uygulanmalıdır. Uluslararası sözleşmelerde tanımlanan hangi yükümlülüklerin yerine getirilmesinin vizyonumuza katkıda bulunacağını ve misyonunuzla ilişkili olduğunu tespit ederek işe başlayabiliriz.

Örnek: Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği

Vizyonumuz, başta ataerkil sisteme dayalı tahakküm ilişkileri olmak üzere tüm tahakküm ilişkilerinin sona erdiği, kadınların insan haklarının hayata geçtiği, korunduğu ve savunulduğu, feminist, barışçıl ve mutlak eşitliğin olduğu bir dünyadır.

Misyonumuz, yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası her düzeyde feminist hak bilincini yaygınlaştırmak, kadınların yaşama eşit, güçlü, özgür katılımına katkıda bulunmak ve kadınların insan haklarının korunması ve güçlendirilmesi için savunuculuk yapmaktır.

2.3. Uluslararası norm ve standartların incelenmesi

İzlemenin hedefi, sistemlerin, mekanizmaların, hizmetlerin, uygulamaların insan hakları norm ve standartları ile uyumlu biçimde hayata geçirilmesinin sağlanmasıdır. Eşitlik, ayrımcılık yasağı, katılım, özen gösterme, bilgiye erişim, hesap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, evrensel insan hakları normlarıdır. Bu normlar doğrultusunda oluşturulan insan hakları standartlarını izlemenin cetveli olarak düşünebiliriz. İzleme kapsamına giren her şey bu norm ve standartlara göre değerlendirilir. Bu nedenle ölçüp biçmeye başlamadan cetvelimizi en doğru şekilde kullanabilmek için onu tanımalıyız.

Sözleşmeler, yasalar, protokoller ve anlaşmalar bunları kabul eden ve bunlara razı olan devletler için bağlayıcıyken, yasal statüleri farklı pek çok evrensel insan hakları belgesi bulunmaktadır. Deklarasyonlar, ilkeler, rehberler, standart kurallar ve tavsiyelerin hukuken herhangi bir bağlayıcı etkisi bulunmamaktadır; ancak inkâr edilmez bir ahlaki gücü vardır ve devlet eylemlerine pratik rehberlik sunar.⁸ Bu nedenle uluslararası standartlara ek olarak ilgili kanunları, strateji belgelerini, eylem planlarını, yönetmelikleri, yönergeleri de izleme sürecinde kullanabiliriz. Ulusal düzeydeki araçları izleme standardı olarak kullanabilmek için bunların uluslararası standartlar ile uyumlu olup olmadığına dikkat etmeliyiz.

⁸ https://etkiniz.eu/wp-content/uploads/2020/12/OHCHR_TR.pdf

Kadına karşı ayrımcılığın ve şiddetin ortadan kaldırılmasına ilişkin Türkiye'nin taraf olduğu başlıca sözleşmeler:

- Birleşmiş Milletler Şartı
- Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ve Tavsiye Kararları
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi İhtiyari Protokolü
- Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
- Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi
- Evliliğe Rıza Gösterilmesi, Asgari Evlenme Yaşı ve Evliliğin Tesciline Dair Sözleşme
- İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme
- Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
- Kölelik, Köle Ticareti, Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
- İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü
- İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi-AİHS)
- Kadına Karşı Şiddetle Mücadele: Destek Hizmetleri için Asgari Standartlar
- [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)
- Avrupa Birliği'nin 2012/29 Sayılı Suç Mağdurlarının Hakları, Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Asgari Standartlar Yönergesi <http://www.abgm.adalet.gov.tr/yayinlar/belgeler/ABMagdurHaklari.pdf>

2.4. Temel sorun alanlarını tanımlanması, önceliklendirilmesi ve izleme konusunun belirlenmesi

Uluslararası standartlar çerçevesinde faaliyet gösterdiğimiz alandaki boşlukların ve sorunların hangi mekanizmalar ya da uygulamalar için geçerli olduğunu incelemek bir diğer önemli adımdır. Hak ihlaline uğrayan bireylerin bildirimleri, çalıştığımız alanda gerçekleştirilmiş araştırmalar, raporlar, ortak platformlarda tartışılan sorunlar, medya aracılığıyla edindiğimiz bilgiler, gözlemlerimiz ve buna benzer pek çok kaynaktan mevcut boşluklara ve sorunlara dair bilgi sahibi oluruz.

Örnek:

*“Engelli kız çocukları ve kadınlar, üreme sağlığı ve cinsel sağlığa ilişkin yaşa uygun ve güvenilir bilgiye ve hizmetlere erişimde birçok gruba kıyasla daha çok güçlük yaşamakta ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet açısından da daha fazla risk altında bulunan bir grubu oluşturmaktadır. Nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan engelli kız çocukları ve kadınlar için üreme sağlığı ve cinsel sağlık bilgi ve hizmetleri halen birçok açıdan erişilebilir değilken; toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele mekanizmaları da ilgili grubun ihtiyaçlarını kapsayabilecek düzeyde değildir. **Dolayısıyla üreme sağlığı ve cinsel sağlık programlarının engellilik ve toplumsal cinsiyeti bir arada ele alan bir bakış açısı ile yeniden değerlendirilmesi elzemdir.**”*

Engelli kadınlar ve kız çocukları için cinsel sağlık, üreme sağlığı ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele: Mevcut durum, ilgili hizmetler ve hizmetlere erişimin artırılması için öneriler. Engelli Kadın Derneği, Şubat 2020

Sorun tespiti için izleme ekibinin takvimi belirlenmiş, yapılandırılmış bir masa başı çalışması yapması da yararlı olacaktır. Temel boşlukları veya sorunları tespit ettikten sonra içlerinden öncelikli olanları belirlemeye çalışırız. Öncelikleri belirlerken uygulamanın yokluğunun veya uygulamadaki sorunların faaliyet gösterdiğimiz yerde kadınları ne düzeyde ve ne ölçüde etkilediğine bakarız. Bu uygulamayla ilgili bir izleme çalışması yapma kapasitemizin yeterli olup olmadığını da dikkate almalıyız. Sorunların tespitini ve önceliklendirilmesini, üyeleri ve gönüllüleri dahil eden katılımcı yöntemlerle gerçekleştirmeliyiz. İzleme konusunu belirlerken birden fazla farklı sorun alanına odaklanmak yerine bir konuya odaklanmak izleme yaptığımız konuda daha derin bilgi edinmemizi sağlayarak etkimizi artıracaktır.

2.5. Göstergelerin belirlenmesi

İzlemenin konusunu belirledikten sonra izleme için hangi izleme kriterlerini, göstergeleri kullanacağımızı belirlemeliyiz. Göstergeler güvenilir, ölçülebilir ve doğrulanabilir olmalıdır. Ayrıca izlenen alana göre cinsiyet, yaş, engellilik, göçmenlik vb. bakımından ayrıştırılmalıdır. **CEDAW ve İstanbul Sözleşmesinin uygulanması ve yaygınlaştırılması hedefi kamunun çabalarına odaklanmayı zorunlu kılar.** Bu nedenle belirlediğimiz göstergelerin sadece sonuçlara değil, sürece dair bilgi vermesine de dikkat etmeliyiz. Okula devam etmeyen kız ve oğlan çocukların oranı kız çocukların eğitime erişimine dair bize çok şey söyler; ancak kız çocukların devam oranının neden daha düşük olduğunu anlamamızı sağlayacak göstergeler, savunuculuk çalışmalarımıza yön verecek daha derin bilgiler sunar. Çocuk yaşta evlilik oranları, okulun yerleşim yerine uzaklığı, ev içi sorumlulukların kız ve oğlan çocuklar arasında nasıl dağıldığı, devamsızlığı izleyen-denetleyen bir mekanizma olup olmadığı gibi pek çok faktör de dikkate alınmalı, bununla ilgili göstergeler tanımlanmalıdır.

2.6. Veri toplama yönteminin ve veri kaynaklarının belirlenmesi

Veri toplama yöntemi ve veri kaynakları, göstergelere bağlı olarak şekillenir. Masabaşı çalışma, mevzuat tarama, bilgi edinme başvurusu, medya taraması, kurum ziyaretleri, yasama faaliyetlerinin incelenmesi, bireysel bildirimler, dava dosyalarını inceleme, duruşma gözlemleri, niteliksel ve niceliksel araştırma yöntemleri veri toplamanın belli başlı yöntemleridir. Veri kaynakları ise kişiler, kurumlar, web siteleri, raporlar, yazılı-görsel basın, sosyal medya mecraları olabilir. Veri toplamak için birden fazla yöntem ve kaynak kullanılabilir. Verinin doğruluğu, güvenilirliği açısından en uygun yönteme başvurmak gerekir. Buna ek olarak veriye erişim kolaylığı, zaman ve diğer kaynaklar bakımından en az maliyetli yöntemler değerlendirilmelidir. Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler veriye hızlı, kolay ve maliyetsiz erişim bakımından geniş imkanlar sunmaktadır.

Örnek: Belediyeleri Kadınlarla Sınamak, Kadın Koalisyonu (Adana), 2018

Belediyede Cinsiyet Eşitliğine Dair Birimler

- Belediye içinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair kaç birim/komisyon/yapı var? (örn. Belediye Eşitlik Birimi, Toplumsal Cinsiyet ya da Kadın Erkek Eşitlik Komisyonu var mı?)
- Bu birimlerin mali kaynağı ve insan kaynağı nedir? Üyelerinin-çalışanlarının cinsiyet dağılımları nasıl?
- Çalışma esasları, yetki alanları nedir?
- Politika oluşturma çalışmalarının planlanmasına dayanak oluşturan bilgiler hangi kişi ve kurumlardan ve hangi yöntemlerle ediniliyor?
- Birimler / Komisyonlar tarafından kadın örgütleri ve haksahipleri ile düzenli bilgi paylaşıyor mu? Bilgi paylaşımının koşulları nedir?

Örnek: “Türkiye’de Engelli Kadınlara Yönelik Şiddet Raporu’ 01.01.2013-31.12.2014 tarihleri arasındaki süreci kapsamaktadır. Ancak raporumuzun çeşitli bölümlerinde tekrarlamaktan vazgeçmediğimiz üzere engelli kadınlara yönelik şiddet vakalarına ve verilerine ulaşmak temel bir sorundur. Çalışmamızın başında, **engelli kadınlara uygulanan şiddet vakaları ile ilgili açılmış kamu davalarını analiz etmeyi** ve analiz sonucuna raporda yer vermeyi planlamıştık. Ancak izleme çalışması esnasında ‘UYAP Bilişim Sistemi’ adı verilen ve tüm adli ve idari yargı dokümanlarının kayıt altına alındığı sistemde engelli kadınlarla ilgili bir bölümün yer almadığı fark edilmiş, bu nedenle özellikle engelli kadınlara uygulanan şiddetle ilgili açılan soruşturma ve dava araştırmasına gidilememiştir. Diğer taraftan araştırmamızda kadına yönelik şiddet ile ilgili **Türkiye yasal mevzuatı, uluslararası belgeler, ülke genelinde yer alan yazılı ve görsel medyaya yansıyan haberlerin taraması yapılmıştır. Ayrıca Derneğimizin internet sitesine online yapılan hak ihlal bildirimleri değerlendirilmiş, resmi istatistikler taranmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde (TBMM) verilen yazılı soru önergeleri ile kanun teklif ve tasarıları incelenmiş, ilgili resmi kurum ve kuruluşlara bilgi edinme başvurularında** bulunulmuştur. Bilgi edinme başvuruları proje kapsamında oluşturulan araştırma ekibince yapılmıştır.”

Türkiye’de Engelli Kadınlara Yönelik Şiddet Raporu, Engelli Kadın Derneği, 2013-2014

2.7. Hazırlık

İzleme için çekirdek bir ekip oluşturulmasının ardından, yapılması gereken çalışmalar listelenmelidir. Hangi veri toplama yöntemlerinin kullanılacağı, çalışmanın hangi kurum ve kuruluşları kapsayacağı, süresi, sıklığı ve hazırlanması gereken materyaller (dilekçe, anket, görüşme formu gibi.) belirlendikten sonra bu işler ekip üyeleri arasında paylaşılmalıdır. İş dağılımının dengeli olmasına ve ekip üyelerinin üstlendikleri işi yapabilecek asgari bilgi ve deneyime sahip olmasına özen gösterilmelidir.⁹

Veri toplama yöntemine bağlı olarak baro ya da üniversitelerle işbirliği yapmak gerekebilir. Bunun, çalışmanın başında değerlendirilmesi ve ilgili kuruluşların sürece en başından dahil edilmesi önemlidir. İş paylaşımı yapıldıktan sonra ekip üyeleri veri toplama sürecine dair temel adımlar, ilkeler, dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgilendirilmelidir. Ayrıca kuruluşun diğer üye ve gönüllüleri de izleme çalışması hakkında bilgilendirilmeli, onların da görüş ve destekleri alınmalıdır. Veri toplamaya başlamadan önce kullanılacak dilekçeler, formlar, anketler hazırlanmış olmalı, tüm ekip üyeleri tarafından gözden geçirilmeli, varsa eksikler tamamlanmalıdır.

2.8. Veri toplama

Veri toplama sürecinin ilk adımı masabaşı çalışma olmalıdır. Bilgi edinme başvurusu yapılacaksa bu çalışma önceliklendirilmelidir; böylece yanıt beklerken geçen sürede diğer çalışmalara zaman ayrılabilir. Kimi zaman bilgi alınacak kuruluşların yetkilileri ile görüşme yapmak, dilekçeleri doğrudan ulaştırmak veri toplama sürecinde kolaylık sağlayabilir ve süreci hızlandırabilir. Bu, izleme konusu ve bilgi alınacak kuruluşla mevcut ilişkinin durumuna göre değişeceğinden böyle bir görüşmenin yararlı olup olmayacağı ekiple değerlendirilmelidir. Veriler toplandıkça sürecin takibi için veriyle ilgili bilgilerin bir listeye kaydedilmesi ve dosyalarda sınıflandırılmış olarak tutulması verinin analizi aşamasında kolaylık sağlayacaktır.¹⁰

⁹ Kuruluş içi planlamaya ilişkin örnek şablon ekte sunulmuştur.

¹⁰ Veri takibine ilişkin şablon örnek ekte sunulmuştur.

İzleme çalışmaları kapsamında toplanan verilerin güvenilirliği açısından şunlara dikkat edilmelidir:¹¹

- İzlemeyi yapanların iyi eğitilmiş olması ve yönergeleri tutarlı bir şekilde takip etmesi,
- Farklı kaynaklardan gelen verilerin karşılaştırılabilmesi için birden çok yöntem kullanılması,
- İzleme süresinin bilgi toplanan konu hakkında sağlam bilgi edinmek için yeterli olması,
- Sonuçların hem konuyla ilgili uzmanlar hem de konuya yeni başlayan kişiler tarafından gözden geçirilmesi,
- Nihai üründe algılar ve gerçeklerin açıkça ayırt edilmesidir.

2.9. Verilerin analizi, değerlendirilmesi ve raporlanması

İzleme kapsamında elde edilen niceliksel ve niteliksel veriler birlikte değerlendirilmelidir. Veri analizinde gerekiyorsa istatistik programlarından yararlanılmalı ve bu konuda uzman kişilerden destek alınmalıdır. Nitel verilerin tümü birarada değerlendirilerek öne çıkan başlıklar tespit edilmeli ve bilgiler öne çıkan bu başlıklar altında sunulmalıdır. Raporlamaya ilişkin detaylı bilgi “raporlama” bölümünde sunulmuştur.

3. VERİ TOPLARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

İzleme yaparken veriye nasıl eriştiğimiz ve nasıl kullandığımız en az verinin kendisi kadar önemlidir. Veri toplama sürecinde dikkat edilmesi gereken konuları şöyle özetleyebiliriz:

- İzleme sürecinde her aşamanın *zarar vermeme* ilkesi çerçevesinde dikkatle gözden geçirilmesi gerekir. Bu ilke özellikle çocukları içeren çalışmalarda hayati önem taşır. Zarar vermeme ilkesi hem veri kaynağı hem

¹¹ https://www.theadvocatesforhumanrights.org/uploads/practitioners_guide_final_report.pdf

de veri toplayan için geçerlidir. Gerçekleştirilen görüşmelerde yöneltilen sorular, kişinin onayı alınmadan bilgi paylaşılması, kişinin bilgilerinin açık edilmesi, kişiyi zor duruma sokacak, ona zarar verebilecek bilgilere yer verilmesi, izin almadan fotoğraf, görüntü kayıt yapılması ve yayınlanması kesinlikle kaçınılması gereken uygulamalardır. Benzer şekilde veri toplayan kişinin de süreçte zarar görmemesi sağlanmalıdır. Şiddet gibi konularda hayatta kalanlarla yapılan görüşmeler, görüşmeyi yapan kişi açısından zorlayıcı olabilir, dolaylı travmatik etkiye yol açabilir. Bu gibi durumlarda görüşmenin etkilerini en aza indirecek önlemler (görüşme sayısının ve süresinin sınırlı tutulması, psikolojik destek vb.) alınmalıdır.

- İzlemenin katılımcı biçimde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bir sivil toplum örgütünde katılımcılık, örgüt içi demokrasinin ve yönetişimin vazgeçilmez ilkesidir. Üyelerin, gönüllülerin, izleme konusuyla alakalı hak sahiplerinin görüş ve önerilerinin tüm aşamalara dahil edilmesi sağlanmalıdır. Bu bir gereklilik olduğu gibi çalışmanın daha kolay, hızlı, nitelikli yürütülmesi ve sahiplenilmesine de katkıda bulunur.
- İzleme sürecinde izleme yöntemi ve araçları makul seviyede tutulmalıdır. Bilgiye ulaşmanın pek çok yöntemi ve aracı vardır. Bu yöntemlerin tümünü kullanmak zaman, emek gerektirir ve çoğu durumda gerekli de olmayabilir. Kuruluşun kaynakları ve mevcut kapasitesi ile uyumlu en doğru ve etkili bilgiye hangi yöntemle ulaşacağını belirlemesi gerekir. Benzer şekilde veri toplama sürecinde her bilgiye ulaşmak yerine, izleme konusu ile ilgili en gerekli bilgilere odaklanmak önemlidir. Uzayıp giden soru listeleri kurumların nitelikli cevaplar vermesini zorlaştırdığından, en gerekli sorular seçilmelidir.
- İstanbul Sözleşmesi'nin 4. Maddesi "*Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.*" demektedir. Bu nedenle veri toplama sürecinde ayrıştırılmış bilgi talep

edilmesi son derece önemlidir. Ayrıştırılmış veri, izleme yapılan konuda bize daha gerçekçi bir resim sunar. Bir hizmetten kadınlar ve erkekler benzer oranda yararlanıyor olabilir; ancak bu hizmete engelli, göçmen, kırsalda yaşayan veya genç kadınların ne ölçüde erişebildiğini ancak ayrıştırılmış veriler yoluyla anlarız. Örneğin bir kurumdan sığınaktan yararlanan kadın sayısı istendiğinde engellilik ve göçmenlik mutlaka dikkate alınmalı ve belirtilmelidir.

- İzleme sonuçlarının etki yaratabilmesi verilerin güvenilirliği ile doğrudan ilgilidir. Bu açıdan raporlarda veri toplama yöntemi ve araçları açık ve detaylı biçimde aktarılmalıdır. Yöntemin bilimsel bir makale gibi açıklanması gerekli değildir; sürecin nasıl işlediği, verilerin nereden nasıl edinildiği, nelere dikkat edildiği basit ve açık biçimde aktarılabilir. Buna yorumlar da dahildir; verilerin anlattığından daha fazla şey söylemek çalışmanın güvenilirliğini azaltacaktır.
- Toplanan verilerin güvenli bir ortamda tutulması gereklidir. Bu, verilerin kaybolmaması ve gizliliğinin sağlanabilmesi için elzemdir. Dijital veriler sadece yetkilendirilmiş kişilerin uzaktan da erişebileceği şekilde depolanmalıdır. Postayla veya elden alınan belgeler, görüşme formları kilitli bir dolapta saklanmalıdır ve gerekli olmadığı sürece kişisel bilgiler silinmiş olmalıdır. Verilerin analizi sürecinde sıkıntı yaşamamak için tüm bilgiler sınıflandırılmalıdır. Dijital ortamda tutulan dosyalar tarih, veri kaynağı, konuyu içeren isimlerle kaydedilmelidir. Kişilerle yapılan görüşmelerin ayrıntıları, kişisel bilgiler ekip dışında kimseye paylaşılmamalıdır.
- Bilgi edinme başvurularına yanıt gelmemesi ya da yeterli bilgi sunulmamasının kendisinin de bir veri olduğu unutulmamalıdır. Ulaşılamayan veriler yerine getirilmemiş bir yükümlülüğü, önemli bir boşluğu işaret edebilir. Bu nedenle ulaşılamayan verilerin de mutlaka raporlanması gerekir.

4. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

İnsan hakları izlemede çok sayıda yöntem kullanılmaktadır. Bu bölümde kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddetin izlenmesinde en sık kullanılan yöntemlere ve bunların örneklerine yer verilmiştir.

4.1. Masabaşı araştırması

Masabaşı araştırması, ikincil araştırma olarak da tanımlanır. İzleme konusu ile ilgili mevcut çalışmaların listelenmesi, incelenmesi, analiz edilmesi sürecidir. Masabaşı araştırma izlemeye hazırlık sürecinde, izleme yapılan konuya dair mevcut durumu anlamak, göstergeler oluşturmak bakımından kullanılabilir. Ayrıca izleme sürecinde veri toplamak ve izleme sonunda da elde edilen verileri değerlendirebilmek için kullanılmaktadır. Masabaşı araştırması medya izleme veya yasama faaliyetlerinin izlenmesi gibi diğer yöntemleri de içerebilir.

Nereye bakalım?

Resmi istatistikler: TÜİK, kamu kurumlarının web siteleri

Akademik çalışmalar: YÖK, akademik kuruluşların web siteleri İnsan hakları alanında yapılan izleme çalışmaları ve kaynaklar: Etkiniz-İHOP, CEID Kütüphaneleri

Kitaplar, yayınlar: Kütüphaneler, e-kütüphaneler

Yayın ve raporlar: Kamu kurumlarının, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin web siteleri

Masabaşı araştırma; kütüphaneler, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin yayınlarının incelenmesi yoluyla veya internet üzerinden yapılabilir. Kitaplar, raporlar, araştırmalar, istatistikler bu çalışmanın kapsamına girer. Araştırmanın amacı, soruları ve süresi belirlenmiş olmalıdır. Araştırma sırasında edinilen bilgiler düzenli bir şekilde dosyalanmalı ve kaydedilmelidir. Kaydedilen çalışmaların dosyalanması ve izlenmesi için bir takip formu oluşturulabilir.

*“SU Gender olarak pandemi döneminde gerçekleştirdiğimiz bir diğer çalışma ise **“Pandemi, Dayanışma ve Toplumsal Cinsiyet”*** başlıklı sayfamızda yer verdiğimiz izleme çalışmasıydı. Pandeminin toplumsal cinsiyet ile olan ilişkisine odaklanan akademik yayımlar, fikir yazıları, podcastler, video konferanslar, haberler ve söyleşiler gibi birçok farklı yöntemle üretilen çalışmaları Mart 2020’den bu yana merkez asistanlarımızın çoğunluğunu oluşturduğu bir çalışma grubu olarak izliyoruz. Yaptığımız haftalık taramaları kronolojik olarak derledik ve hazırladığımız internet sayfasında bir liste olarak paylaştık. Amacımız, pandeminin Türkiye başta olmak üzere yerel, uluslararası ve küresel etkilerine hem makro hem mikro açılardan inceleyen çalışmalar aracılığıyla bakmak ve üretilen bu bilgilerden yola çıkarak oluşturulacak yeni bilgiler/çalışmalar için bir köprü oluşturmak. Çalışmamızda sadece üretilen akademik işleri derlemekle sınırlı kalmadık. **İzleme sürecimize pandemi ve toplumsal cinsiyet ilişkisi üzerine yazılan fikir yazılarını, manifestoları, veri izleme çalışmalarını, podcastleri ve genel resme dair fikir veren haberleri de dahil ettik. Aynı zamanda, gerçekleşen güncel dijital etkinliklerin (örneğin video konferanslar, atölyeler ve webinarlar) duyurularına da sayfamızda yer verdik.”***

*www.bit.ly/GenderPandemic

4.2. Mevzuat tarama

Mevzuat tarama, mevcut yasa, politika ve uygulamaların uluslararası standartlarla ne ölçüde uyumlu olduğunu anlamamıza imkân verdiği için veri toplama sürecinin bel kemiğini oluşturur. Mevzuat tarama aynı zamanda izleme kapsamına giren uygulamaların mevcut yasal düzenlemelerle uyumluluğunu anlamak açısından da gereklidir. Mevzuat taramada uluslararası belgeler, Anayasa, kanunlar, yönetmelikler, strateji belgeleri, bütçe, eylem planı gibi hiyerarşik bir sıra izlenmesinde yarar vardır. Yapısal bir incelemede, izleme yaptığımız konuyla ilgili tüm standartların listelenmesi ve birbiri ile karşılaştırılması gerekir. Bir uygulamayı izlediğimizde o uygulamanın dayandığı ulusal mevzuat ve uluslararası standartları biliyor olmamız veri toplama sürecinde bize destek olur. Örneğin bilgi edinme hakkı çerçevesinde bir kamu kurumundan bilgi talebinde bulunduğumuzda o talebin yasal temelini ortaya koymamızı mümkün kılar. Mevzuat taraması sürecinde izleme ekibine hukuk alanındaki profesyonellerin dahil edilmesi çalışmada eksik bir nokta olmaması ve daha hızlı ilerlemesi bakımından yararlı olacaktır. Bu nedenle derneğimizin hukukçu üye ve gönüllülerinin desteğini alabilir, baroların kadın hakları merkezleri, komisyonları ile işbirliği yapabilir. İlgili mevzuata <https://www.mevzuat.gov.tr/#mevzuatFihristleri> adresinden erişilebilir.

İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformu'nun GREVIO'ya (İstanbul Sözleşmesi'nin izleme mekanizması) sunduğu gölge raporda yer alan yasal düzenleme önerileri:¹²

- Toplumsal cinsiyet, yaş, sağlık durumu, azınlık olma durumu, engellilik, göçmen ya da sığınmacı olma, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği Anayasa'nın 10. maddesine ayrımcılık yapılmayacak koşullar olarak açık bir şekilde eklenmelidir.
- Resmi nikâh kıyıldığını gösteren belge görülmeden dini nikâh kıyan ve kıydıran cezalandırılmalıdır. Bunun için bir yasal düzenleme yapılmalıdır.
- Evlenme yaşı her iki cins için de Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde olduğu gibi 18'e yükseltilmelidir.
- Kız çocuklarının evlendirilmelerinin önünü açan 4+4+4 eğitim sisteminden vazgeçilmelidir. Medeni Kanun'daki irade dışı evlenmelerin kolaylıkla iptaline imkân veren evliliğin butlanı (hükümsüz) maddesine "küçük yaşta" evlendirilenler" ve "zorla evlendirilenler" ifadelerinin eklenmesi ve bu maddenin uygulamasının ciddi olarak takip edilmesi gerekmektedir.
- Israrlı takip, özelliği gereği ağır ve caydırıcı biçimde cezalandırılmak üzere ceza kanunlarında ayrı bir suç olarak tanımlanmalıdır.
- Israrlı takibe ilişkin verilen koruma ve tedbir kararlarının uygulanması için gerekli önlemler alınmalı ve kararın ihlali halinde gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır.
- Dijital şiddete karşı internet alanını da kapsayacak şekilde standartlara uygun yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hali hazırda yasal kürtaj hakları fiili engellerle kullandırılmayan kadınların sağlıklı kürtaja erişimi için ilgili sağlık mevzuatında düzenleme yapılması gerekmektedir.
- Ceza Kanunu'ndaki maddeler İstanbul Sözleşmesi'nin 46. maddesinin öngördüğü biçimde cezaları ağırlaştırıcı unsurları toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir biçimde yeniden düzenlemeli ve kadına yönelik şiddeti sona erdirmeye yönelik hukuki tedbirleri almalıdır.
- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'ndaki "aile içi şiddet" kavramının İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun'da yer alan "ev içi şiddet" kavramı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanun koyucunun bu kavramlar arasında birliği sağlamak için değişiklik yapması gerekmektedir.
- Ayrımcılık yasağına ilişkin düzenlemelerin LGBTİQ'ları ve onlara karşı işlenen nefret cinayetleri gibi hak ihlallerini de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bütün ayrımcılık biçimlerini kapsayacak şekilde ayrımcılıkla ilgili özel bir yasa çıkarılmalıdır.

¹² https://www.kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/Istanbul_Soz_TR_Izleme_Pl-atformu_G%C3%B6lge_Rapor2.pdf

4.3. Kurum ziyaretleri ve yüzyüze görüşmeler

Kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddetin izlenmesi sürecinde belediyeler, ilgili kamu kurumları veya kadın danışma merkezi gibi hizmet kuruluşları ziyaret edilerek yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilebilir. Bu ziyaretler örneğin şiddet izleme önleme merkezi (ŞÖNİM) gibi bir kuruluşun fiziki şartları ve merkezde sunulan hizmetleri gözlemlemek veya kuruluş yetkililerinden bilgi almak amacıyla yapılabilir. Randevu almak, ziyareti mümkünse birden fazla kişiyle ancak çok kalabalık olmayacak şekilde gerçekleştirmek, ziyaretten önce soruları belirlemek önemlidir. Sığınaklar gibi güvenlik ve gizlilik sebebiyle ziyarete açık olmayan kuruluşları görmek ya da bu kuruluşlardan hizmet alan kadınlarla görüşme yapmak konusunda ısrarcı olunmamalıdır. Bu bilgiler mümkünse bu hizmetlerden yararlanan kadınların başvurduğu kadın danışma merkezleri aracılığıyla veya bireysel bildirim çağrılarını yoluyla elde edilmelidir. Ziyarete açık bir kuruluşun fiziki koşulları hakkında bilgi toplanacaksa önceden belirlenen kriterler çerçevesinde bir gözlem formu oluşturulmalı ve buna göre değerlendirme yapılmalıdır (örneğin, kadın dayanışma merkezinde görüşme odası, çocuk oyun odası bulunup bulunmadığı, fiziki koşulların erişilebilir olup olmadığı gibi).

İzleme sürecinde bilgi toplamak ve bilgi edinmeyi kolaylaştırmak amacıyla da kurumlar ziyaret edilebilir. Bu ziyaretler randevu alınarak gerçekleştirilmeli, görüşmede izleme çalışmasının amacı ve kurumdan neler beklendiği açık biçimde anlatılmalıdır. Kimi zaman yetkili kişiden randevu almak kolay olmayabilir, konuyla ilgili olmayan kişilere yönlendirme yapılabilir. Bu durumda konuyla ilgili bir kişiyle görüşülmesi için talebin tekrar edilmesi yararlı olacaktır. Veri toplamak amacıyla gerçekleştirilen kurum ziyaretlerinde yetkililerle yapılacak bir görüşmede sadece veri toplama konusuna odaklanılmalı, görüşmeye başka gündem maddeleri eklenmemelidir. Bu görüşmelerde dilekçenin elden verilmesi de mümkündür. Ziyaretin amacına uygun bir görüşme veya gözlem formu hazırlanmalıdır. Mümkünse görüşmeye birden fazla kişi katılmalı ve notlar birden fazla kişi tarafından kaydedilmelidir.

İzleme raporları sadece kurum ziyaretlerinde yetkililerle yapılan görüşmeye dayalı olarak hazırlanmamalıdır. Yetkililerle yapılan görüşmelerde elde edilen bilgileri destekleyecek diğer verilere de ulaşılmalıdır. Görüşülen kişilere

zarar verebilecek bilgiler paylaşılmamalıdır. Kişilerden izinsiz ses ya da görüntü kaydı alınmamalıdır. Kamuya açık yerlerde özellikle fiziki koşulları belgelemek üzere fotoğraf çekilmesi ve rapora eklenmesi faydalı olacaktır.

İzleme raporu tamamlandıktan sonra kurumları ziyaret ederek sonuçlar hakkında yetkilileri bilgilendirmek, izleme raporunu paylaşmak ve izleme sonucunda belirlenen sorun ve eksiklerin giderilmesine ilişkin somut talepleri doğrudan iletmek yararlı olacaktır. Bunun için somut izleme raporuna ek olarak taleplerin sıralandığı birkaç sayfalık özet de paylaşılabilir.

4.4. Bilgi edinme başvurusu

4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde hem bireyler hem de kuruluşlar merak ettikleri konularda kamu kurumlarından bilgi edinme hakkına sahiptir. Bilgi edinme başvurusu yazılı başvuru şeklinde veya online yapılabilmektedir. Kamu kurumlarının web sitelerinden de bilgi edinme başvuruları için formlar bulunmaktadır. Kurumlar bilgi edinme başvurusuna on beş gün içinde yanıt vermekle yükümlüdür. Devlet sırrı sayılan bilgiler, özel hayata ilişkin bilgiler, özel olarak bir araştırma yapılması gerektiren bilgiler verilmemektedir. Bilgi edinme başvurusunun reddedilmesi durumunda Bilgi Edinme Kurulu'na başvurulabilir¹³ ve buradan da sonuç alınamazsa Danıştay'a dava açılabilir.¹⁴

Bilgi edinme başvurusu yaparken mümkünse sorularla ilgili mevzuata değinilmesi yararlıdır. Kurumlara iletilecek soruların makul sayıda olması önemlidir. Uzun bir soru listesine detaylı yanıt almak mümkün olmayabilir. Bu nedenle izleme çalışması için gerekli bilgilere odaklanmak, eğer edinilebiliyorsa diğer verilere başka kaynaklardan ulaşmak düşünülmelidir. Soruların açık, kısa ve odaklı olması önemlidir. Çok genel sorular istenilen bilgiye ulaşılmasını zorlaştırabilir. Veri talep eden kişi ya da kuruma ait başvuru bilgileri eksiksiz olmalıdır. Bilgilerin hangi tarihler için istendiği açıkça belirtilmelidir.

¹³ Örnek dikeğe ekte verilmiştir.

¹⁴ İstanbul Bilgi Üniversitesi <https://www.bilgi.edu.tr/tr/haber/2429/bilgi-edinme-hakkinin-kullanilmasi-ve-uygulamadan-ornekler-1/>

Yerel izleme çalışmalarında doğrudan kurumun kendisinden bilgi talep etmek öncelikli olmalıdır. Hatta mümkünse kurum yetkilileri ile görüşme yapmak ve izleme çalışmasının amacını aktarmak yapılan çalışmanın gerekçesinin ve öneminin doğru anlaşılması bakımından yararlı olacaktır. Bu görüşmeler kurumlardan daha kısa sürede ve detaylı bilgi almayı kolaylaştırmaktadır.

Bazı soruların ve bilgilerin cevaplarını almak üzere Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi CİMER e başvuru yapmak da mümkündür.

4.5. Medya izleme

Medya hem izlemenin konusu olabilir hem de izlemede kullanılacak bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Örneğin bir yerel gazete, kadına yönelik şiddetle ilgili haberin başlığı, içeriği, kullanılan görseller gibi kriterlere göre izlenebilir. Medya bir veri toplama kaynağı olarak düşünüldüğünde ise, izleme yapılan konuyla ilgili medyaya yansıyan haberler aracılığıyla gelişmeler ve hak ihlalleri izlenebilir. Medya izlemede ulaşılan haberlerin doğruluğu mutlaka farklı kaynaklardan kontrol edilmelidir.

Medya aracılığı ile izlemede öncelikle çalışmanın kapsamı ve süresi belirlenmelidir. Gazete, dergi ya da televizyon, hangi aracın kullanılacağı ve hangi dönemlere ait bilgi toplanacağı kararlaştırılmalıdır. Bunun ardından anahtar sözcükler belirlenmelidir. Anahtar sözcükler ilgili haberlere kolayca ulaşmamıza yardımcı olur. Belirlenecek anahtar sözcüklerin çeşitlendirilmesi önemlidir. Örneğin çocuk yaşta evlilikler konusunda bir izleme yapılıyorsa; çocuk yaşta evlilik, çocuk gelin, adölesan/ergen gebe, çocuk istismarı gibi birden fazla anahtar sözcük kullanmak yararlı olacaktır.

Anahtar sözcüklerle medya taraması yapabilmek için dijital araçları kullanmak büyük kolaylık sağlar. Bunlardan biri google'ın “alerts” uygulamasıdır. Arama motoruna “Google alerts” yazılır. Çıkan sayfa açıldığında arama çubuğuna anahtar sözcük girilir. Arama çubuğunun altındaki seçeneklerden aramanın sıklığı, dili, bölgesi ve ortam seçilir. Belirtilen mail adresine ilgili haberler belirlenen aralıklarla ulaşacaktır.

Medya aracılığı ile izlemede bir izleme tablosu kullanılması verilerin analizini kolaylaştırır. İlgili haberler belirlenen kriterlere göre sınıflandırılmalı ve tabloya yerleştirilmelidir. Ayrıca haberler tablodaki numaralarına göre dosyalanmalıdır.

TOHAD izleme kılavuzu¹⁵

Medyada Yer Alan Haberlerin Analizi ve Tasnifi							
Haber Yayın Tarihi	Haberin Mecrası		Yayın Kuruluşu	Haber Manşeti	Haberin İçerdiği İhlâl Konusu		
	Yazılı	Görsel			Erişim	Eğitim	Çalışma Hayatı
06.01.2016	1		Cumhuriyet	Engel üzerine engel	1		
08.01.2016	1		Milliyet	Kamu engelleri aşamadı	1		
10.02.2016		1	Show	Okula alınmadı		1	
20.02.2016		1	Haber Türk	İşine son verildi			

4.6. Sosyal medya hesaplarının takibi ve web sitelerinin incelenmesi

Bir kurumun faaliyetleri veya kurum yetkilisinin çalışmaları hakkında bilgi almak için kurumun veya kurum yetkilisinin sosyal medya hesapları takip edilebilir. Medya izleminde olduğu gibi sosyal medya takibinin de belirlenmiş kriterler ve süre çerçevesinde yapılması sağlanmalıdır. Örneğin bir

¹⁵ http://www.engellihaklariizleme.org/tr/files/belgeler/engelli_haklari_izleme_kilavuzu.pdf

belediye başkanının belirli bir tarih aralığında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda neler yaptığı ve söylediği sosyal medya platformları aracılığı ile izlenebilir. Sosyal medyada yer alan önemli haberler, haberin tarihini de içeren ekran görüntüleri alınarak kaydedilmelidir. Doğrudan kaynağın kendinden alınmayan haberler mutlaka doğrulanmalıdır.

Kuruluşların web siteleri önemli bilgi kaynaklarıdır. İzleme konusu ile ilgili kuruluşların web siteleri aracılığıyla faaliyet raporlarına, araştırma raporlarına, yayınlarına, güncel çalışmalarına, temel hizmetlerine, duyurularına, stratejik belgelerine ve daha pek çok bilgiye ulaşılabilir. Web sitesinde yer alan önemli haberler ve duyurular ekran görüntüsü alınarak kaydedilmelidir.

4.7. Yasama faaliyetlerinin incelenmesi

Kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddete ilişkin yasama faaliyetlerine tbmm.gov.tr adresinden erişilebilir. TBMM'nin yasama faaliyetleri kapsamında genel kurul konuşmaları, komisyon raporları, araştırma önermeleri, soru önermeleri incelenebilir. Diğer veri toplama yöntemlerinde olduğu gibi, izleme kriterleri belirlenmeli ve yürütülen meclis faaliyetleri bu kriterler çerçevesinde ele alınmalıdır. Eşitlik için Kadın Platformu, TBMM'deki TBMM dışında belediye meclisleri ve il genel meclislerinin izlenmesi de son derece önemlidir.

Örnek: EŞİK Platformu

16 Ekim-15 Kasım 2020 tarihleri arasında TBMM'de:

- Genel Kurullarda konuşan 96 milletvekilinden sadece 9'u 'kadın' sözcüğünü kullandı.
- Parti gruplarında kadın konusu: HDP 37 dakika, İy Parti 6, CHP 15 saniye!
- 54 kanun teklifinden kadınların payına yalnızca 1 tane düştü
- 836 soru önergesinden ancak 8'i kadınlarla ilgiliydi
- Kabul edilen kanunlarda kadının adı hiç yoktu
- 27 meclis araştırma önergesinden sadece 2'si kadın içindi
- Mecliste yapılan 90 basın toplantısından sadece 3'ü kadınların yaşadığı sorunlara değindi.

<https://esikplatform.net/tbmm-izleme-raporu-2/>

Örnek. 24. Dönem Kadın Milletvekillerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Faaliyetleri, Kadın Adayları Destekleme Derneği Ankara Şubesi

KOMİSYON	BASKAN KADIN	BSK. VEKİLİ KADIN	SÖZCÜ KADIN	KATİP KADIN	ÜYE KADIN	ÜYE TOPLAM
Adalet	-	-	-	-	2	22
Anayasa	-	-	-	+	6	26
AB Uyum	-	-	-	-	6	25
Bayındırlık İm. Ulaşım ve Turizm	-	+	-	-	5	26
Çevre	-	-	-	-	4	26
Dışişleri	-	-	-	+	1	26
Dilekçe	-	-	-	-	1	13
İçişleri	-	-	-	+	3	25
İnsan Hakları	-	-	-	-	3	26
Kadın Erkek Fırsat Eşitliği	+	+	+	-	20	25
Kamu İktisadi Teşebbüsleri	-	-	-	-	0	35
Millî Eğitim Gençlik Ve Spor	-	-	+	-	5	25
Millî Savunma	-	-	-	-	2	24
Plan Bütçe	-	-	-	-	1	40
Sağlık, Aile, Çalışma Sosyal İşler	-	+	-	+	7	26
San. Tic. Enerji Ve Tabii Kaynaklar	-	-	-	-	0	26
Tarım ve Orman	-	-	+	-	1	26
TOPLAM KADIN	1	3	3	4	67	442

4.8. Saha çalışmaları

İzleme yapılan alanda hak sahipleri, yetkililer, uzmanlar ya da bireylerin bilgi, deneyim ve görüşleri hakkında bilgi almak üzere saha araştırmaları gerçekleştirilebilir. Bu araştırmaların konu hakkında bilgi ve deneyime sahip kişilerce planlanması ve koordine edilmesi önemlidir. Örneklem seçimi, veri toplama yöntem ve araçları, verilerin analizi ve raporlanması sürecinde kuruluşun konu hakkında bilgi sahibi olan üye ve gönüllülerinden yararlanılabilir veya çalışma bir üniversite ile işbirliği halinde yürütülebilir.

Bireysel görüşmeler araştırma yöntemlerinden biridir. Bu görüşmeler anketler veya derinlemesine görüşme şeklinde olabilir. Anketler yüz yüze uygulanabileceği gibi dijital ortamda da iletilebilir. Görüşme ve anket soruları dikkatle hazırlanmalıdır. İlgisiz, kişileri rahatsız edecek türde, ayrımcı ifadeler içeren sorular sorulmamalı, soru sayısı makul olmalıdır. Görüşmeler ilgili kurumların yetkilileri, “mağdurlar”, akademisyenler, ilgili meslek grupları veya sivil toplum temsilcileri ile yapılabilir.

Odak grup görüşmeleri, özellikleri bakımından izleme yapılan konuyla ilgili kişilerin önceden belirlenmiş sorular ve bir yönerge çerçevesinde bilgi, görüş

ve deneyimlerinin öğrenildiği niteliksel bilgi toplama tekniğidir. Odak grup çalışması için kilit soruları içeren bir yönerge hazırlanmalı ve görüşme bu yönergeye göre uygulanmalıdır.¹⁶

Bilgi edinmek üzere *bireysel bildirimler*, şikâyet almak da kullanılabilir yöntemlerden biridir. Mail, web sitesi veya sosyal medya hesapları yoluyla bireylere çağrı yapılır

ve deneyimlerini paylaşmaları istenebilir. Kadın danışma merkezi gibi mekanizmalar, şiddete maruz bırakılan kadınların deneyimlerini izinleri doğrultusunda rutin olarak kaydeder. Bu deneyimler belirli periyodlarla değerlendirilerek kişisel bilgiler paylaşılmadan kullanılabilir.

4.9. Dava izleme

Kadınların adalete erişim hakkı, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) kapsamında korunan tüm hakların gerçekleştirilmesi için esastır.¹⁷ Bu nedenle davaların izlenmesi kadınlara karşı ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesinde önemli bir yer

6284 Sayılı Kanun Uygulama İzleme Raporu, Mor Çatı, 2014

"6284 Sayılı Kanun uygulamalarının izlenmesi için yapılan proje kapsamında hazırlanan bu raporda, 6284 Sayılı Kanun ile kadına yönelik şiddetle mücadelede değişen mekanizmaları ve uygulamaları Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı dayanışma merkezi ile iletişime geçmiş veya Mor Çatı sığınağında kalmış olan kadınların deneyimlerinden yola çıkarak aktarılacaktır. Proje kapsamında yasa uygulamalarına ilişkin bilgi edinme kanunu kapsamında ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İstanbul Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, İstanbul Valiliği, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, 6284 Sayılı Kanun'da yer alan sorumluluklarına ilişkin sorular sorulmuştur."

"Nafaka dosyaları konusunda bilgi paylaşımında bulunmak isteyen avukatlarla Kadın Dayanışma Vakfı'nın gönüllü avukatları tarafından hazırlanan "Nafaka Davaları Dosya İnceleme Formu"4 paylaşılmış ve dosyalardaki bilgiler ışığında doldurulan formların Vakfa fiziki ve elektronik olarak ulaştırılması istenmiştir. Ankara, Adana, Antalya, Balıkesir, Çorum, Düzce, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Mersin ve Van'dan iki ay (Ağustos ve Eylül 2019) içinde Vakfa ulaşan 140 nafaka dava dosyasına ilişkin inceleme formlarında yer alan bilgiler sistematik bir şekilde ve derinlemesine incelenmiş ve elde edilen veriler aynı zamanda SPSS programının 23. sürümü ile nicel analize tabi tutulmuştur."

Kadın Dayanışma Vakfı, Yoksulluk Nafakası Raporu
https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/medya/media/36_1602681671

¹⁶ Ekte odak grup yönergesi örneği verilmiştir.

¹⁷ CEDAW General Recommendation 33: Access to justice

tutar. Dava izleme kesinleşmiş mahkeme kararları üzerinden yapılabilir. İzleme kriterleri belirlendikten sonra ilgili dava dosyaları incelenerek standart biçimde kodlanabilir ve analiz edilebilir. Bu süreçte tüm bilgiler anonim olmalıdır. İzleme konusu dava dosyalarının incelenmesini gerektiriyorsa Baro Kadın Hakları Merkezi/Komisyonu ile işbirliği yapılabilir.

Adli süreçlerle ilgili bilgiler mahkeme gözlemleri yoluyla da edinilebilir. Bunun için standart bir gözlem formu oluşturulmalı ve mümkünse birden fazla kişi ile izlenerek gözlemler karşılaştırılmalıdır. Mahkemede ses ya da görüntü kaydı alınmamalıdır. Duruşma sırasında “mağdura” tercüman ve adli destek görevlisi sağlanıp sağlanmadığı, mağdura yönelik ayrımcı söylemler değerlendirilebilir.

5. VERİLERİN ANALİZİ VE RAPORLANMASI

Verilerin düzenli olarak ve sınıflandırılarak kaydedilmesi değerlendirme sürecinde kolaylık sağlar. Bu rehberin ekinde yer alan veri takip şablonunu veya geliştireceğiniz bir şablonu kullanmanız yararlı olacaktır. İzleme kapsamında toplanan niceliksel veriler eğer istatistiksel analiz gerektiriyorsa bu bilgilerin mümkünse üniversitelerin kadın çalışmaları bölümleri gibi hem analiz hem de kadınlara

Raporun bölümleri

- a. Kısaltmalar
- b. İçindekiler
- c. Kavramlar
- d. Giriş
- e. Mevcut durum
- f. Mevzuat
- g. Araştırmanın yöntemi
- h. Sonuçlar ve değerlendirme
- i. Talepler
- j. Ekler

yönelik ayrımcılık ve şiddet konusunda çalışan kişilerden destek alınarak değerlendirilmesine özen gösterilmelidir. Değerlendirmede uygun yöntemlerle toplanmış güvenilir veriler kullanılmalı, yorumlar verilerin anlattığı ile orantılı olmalıdır. Verinin söylediğinden daha fazlasını abartarak söylemekten ya da önemli bir veriyi görmezden gelmekten kaçınılmalıdır. Verilerin yorumlanması sürecine izleme ekibinin ve konuyla ilgili üye, gönüllü ve uzmanların katılımı sağlanmalıdır.

Raporlama sürecinde niceliksel verilere ve bunları destekleyen niteliksel verilere birlikte yer verilmelidir. Özellikle çarpıcı yanıtlar, anlatılar mutlaka raporda yer almalıdır. Raporlamada izlemenin odağından uzaklaşılmalı,

İlgisiz detaylara girilmemelidir. İzlemenin ana soruları ve önemli bulgular öne çıkarılmalıdır. İzleme yöntemine ve sürecine dair gerekli tüm bilgilerin aktarılması çalışmanın güvenilirliği bakımından önemlidir. Raporda bir yönetici özetinin yer alması okuyuculara kolaylık sağlayacaktır. Raporun kafa karıştırıcı sayısal verilere ve tablolara boğulmamasına özen gösterilmelidir. Bunun yerine raporda açıklayıcı grafiklere yer verilebilir.

İzleme sonuçlarının kapsamlı biçimde raporlanması hem kurum hafızasına katkısı hem de konuyla ilgilenen kişilere doyurucu bilgi sunması bakımından önemlidir. Ancak rapora ek olarak sonuçların yaygınlaştırılması için alternatif yöntemler kullanmak da değerlendirilmelidir. İnfografikler, sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımlar, kısa videolar izleme sonuçlarının yaygınlaştırılmasında kullanılabilir. Kuruluşun web sitesi varsa raporun görünür bir yerde paylaşılması yararlı olacaktır. Raporlar; ilgili platformlar, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, basın veya hak temelli raporları içeren kütüphaneler (örn. Etkiniz-İHOP, CEİD) ile paylaşılabilir.

İzleme sonuçları kuruluşun savunuculuk faaliyetleri için kullanılmalıdır. Raporun son bölümünde izleme sonuçlarına dayalı taleplerin yer alması yürütülecek savunuculuk faaliyetlerine yön verecektir. Rapor sonuçları yüz yüze görüşme yoluyla veya dijital olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılabilir. Bu paylaşımında rapora ek olarak öne çıkan konuları ve talepleri içeren kısa bir özet paylaşılması yararlı olacaktır.

Örnek: Kadın Koalisyonu, Pandemide Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Belediye Hizmetleri, 2020

EKLER

EK 1. ÖRNEK BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU

T.C. İSTANBUL VALİLİĞİNE

Sayı: 2014/357

Konu: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 3. Maddesi

20.03.2012 tarihinden itibaren yürürlükte olan, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 3. maddesi ile Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları,

(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir:

- Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- Psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- Hayati tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.
- Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyüklük için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutanının yansını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkanının sağlanması.

(2) Geçikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evraki en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

şeklinde hükme bağlanmıştır.

İş bu yasa kapsamında, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı olarak, yasanın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana yasa uygulamalarını izleyebilmemiz için,

- Sığınak talebi için başvuran ve sığınağa yerleştirilen kadın sayısı,
- Geçici maddi yardım için başvuran ve geçici maddi yardım sağlanan kadın sayısı,
- Yakın koruma için başvuran ve yakın koruma sağlanan kadın sayısı,
- Kreş desteği için başvuran ve bu desteğin sağlanan kadın ve çocuk sayısı,
- Psikolojik rehberlik ve danışmanlık için başvuran ve bu desteğin sağlanan kadın sayısı,
- Mesleki rehberlik ve danışmanlık için başvuran ve bu desteğin sağlanan kadın sayısı,
- Hukuki rehberlik ve danışmanlık için başvuran ve bu desteğin sağlanan kadın sayısı

hususlarında kurumunuzdan 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca bilgi talep etmekteyiz.

Saygılarımızla

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

EK 2. ÖRNEK BİLGİ EDİNME İTİRAZ DİLEKÇESİ

BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULUNA

İtiraz Eden:

Başvurunun Yapıldığı Kurum veya Kuruluş:

Kurum veya Kuruluşa Başvuru Tarihi:

Kurum veya Kuruluşun Cevap Tarihi:

İtirazın Konusu:

Ad-Soyad

İmza

Tarih

Adres :

Telefon No :

EKİ:

- 1- Kurum veya kuruluşa yapılan bilgi edinme başvurusu sureti,
- 2- Kurum veya kuruluştan gelen cevabi yazı sureti,
- 3- Avukat aracılığıyla yapılan başvurularda vekâletname sureti,
- 4- Tüzelkişi başvurularında bilgi edinme başvurusu ve itiraz dilekçesinde imzası bulunan yetkili/yetkililerin yetki belgesi ya da imza sirküleri sureti,
- 5- Sendika şubesi başvurularında genel merkez tarafından verilmiş şube yetki belgesi

EK.3 ÖRNEK ODAK GRUP ÇALIŞMASI YÖNERGESİ ÖRNEĞİ

Birleşmiş Milletler Nüfusu Çocuk Yaşta Erken ve Zorla Evliliklerin Sağlık Sonuçları Raporu, 2020

Araştırma illerinde erken ve zorla gerçekleşen çocuk evliliklerinin riskleri ve sonuçları konusunda fikri, deneyimi, önerisi olabilecek STK ve kamu çalışanları ile gerçekleştirilecektir. Odak grupların temaları illerin dinamikleri ile kurulacaktır.

Görüşmenin amacı, erken ve zorla gerçekleşen çocuk evliliklerinin ilgili şehirdeki nedenleri, yaygınlığı, bazı gruplarda (etnik, sosyoekonomik, kırsal vb.) farklılaşma olup olmadığını anlayabilmek ve özellikle sağlık sonuçları ve risklerini önlemeye ilişkin olası çözüm yollarını dinamik, aktif bir grup çalışması ile anlamaktır. İl düzeyinde bu konuda çalışma olup olmadığı, eylem planı var ise Sağlık Bakanlığı'nın süreçte olup olmadığı da konuşulacaktır.

Görüşmecinin kendini tanıtmaması, daveti kabul ettikleri için katılımcılara teşekkür ederek her bir katılımcının adı, nerede yaşadığı, yaş ve eğitim ve nerede çalıştığı bilgilerinin alınmasını içeren tanışma aşamasının gerçekleştirilmesi.

Odak grubu yöneten

Tarih ve başlama-bitiş saati: Yer:

Odak Grubu Katılımcıları

NO YAŞ EĞİTİM MESLEK ÇALIŞTIĞI YER

- Sizlerle öncelikle çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler deyince ne anladığımızı konuşmak isterim: Evlilik ve “erken” evlilik için hangi yaş erkendir? Kadın ve erkek için bu yaş değişir mi?
- Bu bölgeyi, ili dikkate aldığımızda erken ve zorla çocuk evlilikleri açısından durumu nasıl değerlendirirsiniz? Özellikle son yıllarda artıyor mu, azalıyor mu?
- Bu bölgede, ilde erken ve zorla çocuk evliliklerinin yaygın olduğu belirli bir köy, mahalle, grup var mı? Neden bu grupta/bölgede/köyde bu durum var sizce?
- Bu evliliğin üretmekte olduğu sağlık sonuçlarını ve etkilerini biliyor musunuz? Nereden öğrendiniz?
- Bu konuda herhangi bir eğitim/seminer/ konferansa katıldınız mı? Katıldığınız bu eğitim/seminer/ konferansta bu tür evlilikler ile ilgili özellikle vurgulanan olumsuz sonuçlar nelerdi?
- Bu bölgenin kamu hizmetlerini dikkate aldığınızda erken ve zorla çocuk evliliklerini önleme, bu gruplara hizmet geliştirme konusunda çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Bu bölgenin STK'larını dikkate aldığınızda, erken ve zorla çocuk evliliklerini önleme, bu gruplara hizmet geliştirme konusundaki çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Çocuk evliliklerinin olumsuz sağlık sonuçlarını önlemek, bu konu ile mücadele etmek için meselenin;
  - Karar vericiler (devlet, yerel yönetimler)
  - STK'lar
  - Hukukçular
  - Toplum tarafından bilinebilmesi ve farkındalığın artırılması için ne yapılmalıdır?

EK.4. KURULUŞ İÇİ İZLEME PLANLAMA ŞABLONU

ADIMLAR	PLANLANAN TARİH	GERÇEKLEŞME TARİHİ	AÇIKLAMALAR	KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR ve ÇÖZÜM YOLLARI
İzleme konusunun belirlenmesi				
Kuruluşun bilgilendirilmesi				
İzleme ekibinin oluşturulması ve bilgilendirilmesi				
Masabaşı çalışma				
İzlemenin kapsamının, kriterlerinin-göstergelerinin belirlenmesi				
Veri toplama yönteminin belirlenmesi				
İhtiyaçların belirlenmesi (işbirlikleri, eğitim, insan kaynağı vb.)				
Görev paylaşımı yapılması				
Hazırlık çalışmalarının yapılması (Soru formu, dilekçe)				

Ekibin eğitimi (veri toplama, ilkeler, dosyalama)				
Verilerin toplanması				
Verilerin analizi				
Verilerin raporlanması				
Savunuculuk çalışmaları				

EK 5. VERİ TAKİP ŞABLONU

İZLEME YAPAN KURULUŞ:				
İZLEME KONUSU:				
İZLEME YÖNTEMLERİ:				
İZLEME EKİBİ:				
VERİ KAYNAĞI (NEREDEN GELDİ)	VERİYE HANGİ TARİHTE ULAŞILDI	VERİYE KİME ULAŞTI	VERİ NEREYE KAYDEDİLDİ	NOTLAR

EK 6. SAVUNUCULUK FAALİYETİ PLAN ŞABLONU

Çalışmanın amacı nedir?
Çalışmanın hedef kitlesi kim?
Çalışma kapsamında kimlerle işbirliği yapılacak?
Çalışmanın aktiviteleri neler?
Çalışmanın süresi nedir?
Çalışmanın ilkeleri neler?
Çalışmanın koordinasyon ekibi kimlerden oluşacak?
Çalışma kapsamında üretilecek veya kullanılacak materyaller neler? (Broşür, kitapçık, rapor)
Çalışmanın sonuçları nasıl izlenecek ve değerlendirilecek?
Çalışma hangi ortamlarda nasıl duyurulacak?

